

Comte d'Urgell

Un viatge al Comtat d'Urgell

D'ençà del nostre article sobre la necessitat de crear una "Societat Històrica Comtes d'Urgell", publicat en aquest Butlletí el mes de desembre de 1972, s'han produït nous fets que caldria afegir a la primera idea. El nostre projecte va guanyant terreny, troba arreu una bona disposició i tot fa suposar que podria arribar a no tardar gaire a una feliç realització.

Aquest estiu darrer, cap a la segona quinzena d'agost, vam anar uns dies a Balaguer sense oblidar, però, que és precisament en aquella ciutat on fóra de desitjar que l'entitat històrica de referència cristal·litzés en una concreta formació.

Vam tenir ocasió de visitar les obres de restauració del convent de Sant Domènec i comprovar que s'hi treballa activament. Fundat,

aquest edifici, l'any 1314 per disposició testamentària d'Ermengol X, el darrer comte d'Urgell de la casa de Cabrera, ha sofert en el transcurs dels anys diverses transformacions, la més important, probablement, després del setge de 1413 que quedà en força mal estat. Allí hi foren enterrats infants reials, cavallers de la ciutat i altres personatges il·lustres. Fóra una bella tasca la de descobrir alguna d'aquestes sepultures i, sobretot, de poder-la identificar. Durant la nostra visita vam veure que eren extrets uns ossos provinents d'unes fosses anònimes obertes en el claustre tocant l'edifici en reparació. Aquí, en aquest aspecte, tot apareix dubtós i vacil·lant. El temps transcorregut, les vicissituds sofertes i la manca de dades precises fan que es treballi amb dificultats, tot i saber certament que hi foren enterrades persones reials i figures rellevants.

Les excavacions a l'antic Palau Formós, per altra banda, no han fet sinó començar. Regirar el gran nombre de metres cúbics de terra que hi ha amuntegada en el terreny que tot fa suposar es trobava encerclat al cim de la coneguda muntanya, representaria unes subvencions, un equip de tècnics (historiadors i arqueòlegs) i un desig de descobrir el passat, que de moment sembla que no existeixen.

S'han obert unes fosses i s'han trobat monedes de l'època comtal així com també objectes, en primer lloc ceràmica sarraïna, cosa que bifurca i augmenta l'interès dels treballs. Però podem suposar que els terrenys són encara pràcticament verges i les dimensions i la importància que revesteixen ens fan desitjar una represa de les activitats, però no pas com un nou templeig sinó ben seriosament.

Amb l'ànim de recórrer les terres que pertanyeren un dia als comtes d'Urgell, vam anar a Cubells, a contemplar el magnífic temple romànic juntament amb les antigues portes de la muralla, que encara perduren barrejades ja amb la urbanització. Cubells, al cim del turó, és encara un mirador meravellós de les amples terres que s'estenen per tots els seus costats.

Un altre dia vam arribar-nos a Àger, situat enmig d'una vall fèrtil i acollidora. Els carrers estrets i costeruts de la capital de l'antic vescomtat ens atragueren amb una gran força evocadora. I sobretot, dalt del puig, les importants restes de l'antiga Col·legiata ens sorpren-gueren per llur grandesa i magnificència. Aquí, es va reconstruint a poc a poc. Es veu clar que s'hi ha treballat intensament i, si bé som lluny encara de veure la restauració acabada, podem no obstant fer-nos una idea del conjunt. Cal aixecar el claustre, refer parets i, sobretot, col·locar alguna teulada. No tenim cap idea sobre el projecte i l'extensió de les obres i parlem només com un visitant més d'aquelles egrègies ruïnes, però es veu clarament que s'hi ha treballat força.

En contacte amb aquests autèntics vestigis de l'antic comtat d'Urgell, una de les primerís-simes i més riques cases de tota la península ibèrica, recordarem aquella altra joia que cons-

tituí el palau, amb el castell, de Castelló de Farfanya, la vila de la il·lustre comtessa Margarida de Montferrat, de tot el qual resta avui, certament, ben poca cosa, però que a desgrat de tot deixa veure encara unes parets, unes torres i algunes voltes que permeten d'ende-vinar l'esplendorós alcàsser que fou antigament, i fins al segle XV, ara convertit en ruïnes.

De nou a Balaguer ens fou permès, ben amablement, de visitar el nou edifici de l'Ajuntament i, en particular, allò que més ens atreia, és a dir, l'arxiu i una gran sala destinada provisionalment a acollir els objectes trobats a l'antiga Alcassaba, que fou després el palau dels comtes. Fa goig, veritablement, i es poden preveure sense dificultat les grans possibilitats que ofereix la nova Casa de la Vila.

I ara ve a tomb de tornar a parlar del nostre projecte de crear una Biblioteca-Arxiu-Museu dels comtes d'Urgell, per tal d'evitar que continuïn perdent-se d'altres testimonis de l'antic comtat. Tot adquireix avui una importància particular: col·leccions de fotografies dels castells, llibres dedicats a la història dels comtes, documents antics, etc. Tot hauria de recollir-se i guardar-se curosament, i el lloc més indicat és la ciutat de Balaguer. D'aquí la necessitat de crear aquesta "Societat Històrica Comtes d'Urgell" de què anem parlant ja fa mesos.

Vam exposar la nostra idea als amics balaguerins, i també vam aprofitar l'ocasió per a proposar-ne la cristal·lització als representants de l'Ajuntament, tots els quals compren-gueren l'abast de la idea i acceptaren el projecte com a realitzable.

Ara ja hem donat els primers passos. Amb bona voluntat es pot fer una excel·lent i sòlida feina. Els fills de la Noguera som els qui hem de preocupar-nos dels problemes de la Noguera. No solament ens escau de fer-ho, sinó que hi tenim un deure. L'obra a realitzar és noble i desinteressada. Es tracta de conservar aquests vestigis del passat, de guardar gelosament els elements existents encara (pocs, val a dir-ho) d'allò que és sagrat per a tots els pobles; és a dir: portar a cap l'obra necessària per ajudar a perdurar els testimonis de la nostra història.

J.B. Xuriguera